

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Недільська Л. В., к.е.н., доцент

Постановка проблеми. Власний капітал підприємства слугує базисом його стійкого й успішного розвитку, оскільки він забезпечує фінансування довгострокових капіталовкладень і дає змогу підтримувати достатню платоспроможність. Сучасні умови

господарювання сільськогосподарських підприємств характеризуються обмеженістю фінансових ресурсів і в тому числі власних. Сільське господарство залишається інвестиційно мало привабливою галуззю і тому власні ресурси господарюючих суб'єктів залежать від капіталу їх засновників, переважною більшістю селян і працівників підприємства.

З метою залучення додаткових ресурсів, сільськогосподарські підприємства в процесі трансформаційних змін створювались у формі акціонерних товариств, як найбільш привабливої організаційної структури для зовнішніх інвесторів, однак механізм їх створення і функціонування до прийняття Закону України "Про акціонерні товариства" був неоднозначним і нечітким, що призвело до значного скорочення чисельності таких угруповань. У зв'язку з цим виникає потреба у детальному дослідженні особливостей формування капіталу сільськогосподарських акціонерних товариств з метою обґрунтування пріоритетності такої організаційно-правової форми на ринку капіталу.

Аналіз останніх досліджень. Наукові дослідження з проблем формування та використання капіталу сільськогосподарських акціонерних товариств протягом останніх двох десятиліть безперервно ведуть такі науковці як В. Андрійчук, С. Дем'яненко, О. Гудзь, П. Лупенко, В. Месель-Веселяк, П. Саблук, П. Стецюк та ін.

Мета, об'єкт і методика дослідження. Об'єктом дослідження є процес формування акціонерного капіталу сільськогосподарських підприємств. Метою дослідження є виявлення особливостей формування акціонерного капіталу сільськогосподарських підприємств.

Результати дослідження. Згідно ст. 63 Господарського кодексу України та особливостей реформування аграрного сектору, сільськогосподарські підприємства представлені декількома групами господарських формувань: господарські товариства (акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю), приватні підприємства, фермерські господарства, сільськогосподарські виробничі кооперативи, державні підприємства та інші формування.

Згідно діючого законодавства України [2] акціонерні товариства, поряд із товариствами з обмеженою відповідальністю, з додатковою відповідальністю, повними та командитними товариствами належать до групи господарських товариств. Господарські товариства – це такі підприємства, які створені юридичними і фізичними особами на засадах угоди шляхом об'єднання їх майна та підприємницької діяльності з метою одержання прибутку [1, с. 77]. Виходячи з окремих організаційно-економічних переваг, сільськогосподарські товариства на даний час функціонують у формі акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю.

З фінансової точки зору, перевагою господарських товариств є те, що їх статутний капітал формується завдяки внесків засновників у межах їх частки у вигляді матеріальних і нематеріальних цінностей. Це забезпечує значні обсяги початкових фінансових ресурсів як основу для масштабного виробництва.

Сільськогосподарське акціонерне товариство може бути створене однією чи кількома юридичними та фізичними особами, які здійснюють державну реєстрацію товариства і організують емісію акцій цього підприємства. Такі підприємства створюються у вигляді публічних акціонерних товариств або приватних акціонерних товариств, що визначає масштаби поширення емітованих акцій на ринку. Шляхом емісії акцій, при розвиненому фінансовому ринку, товариство залучає у власний капітал реальні грошові кошти та їх еквіваленти від потенційних інвесторів ринку капіталів.

Крім того, акціонерне товариство, за умови успішного функціонування (повна сплата статутного капіталу), може здійснювати додаткову емісію акцій чи опціонів на акції або збільшувати номінальну вартість уже випущених. Цим збільшується розмір статутного капіталу і, фактично, залучаються додаткові власні фінансові ресурси підприємства. Мобілізація великого розміру власного капіталу дає можливість використовувати різноманітні форми позичкових ресурсів: емісію облігацій (в т.ч.

конвертованих) та векселів, позики кредитних установ і комерційні кредити тощо.

Акціонерна форма підприємництва визнається високоефективною, особливо у великих аграрних спеціалізованих виробництвах [1, с. 78] та найприйнятнішою з погляду залучення капіталу [4, с. 75].

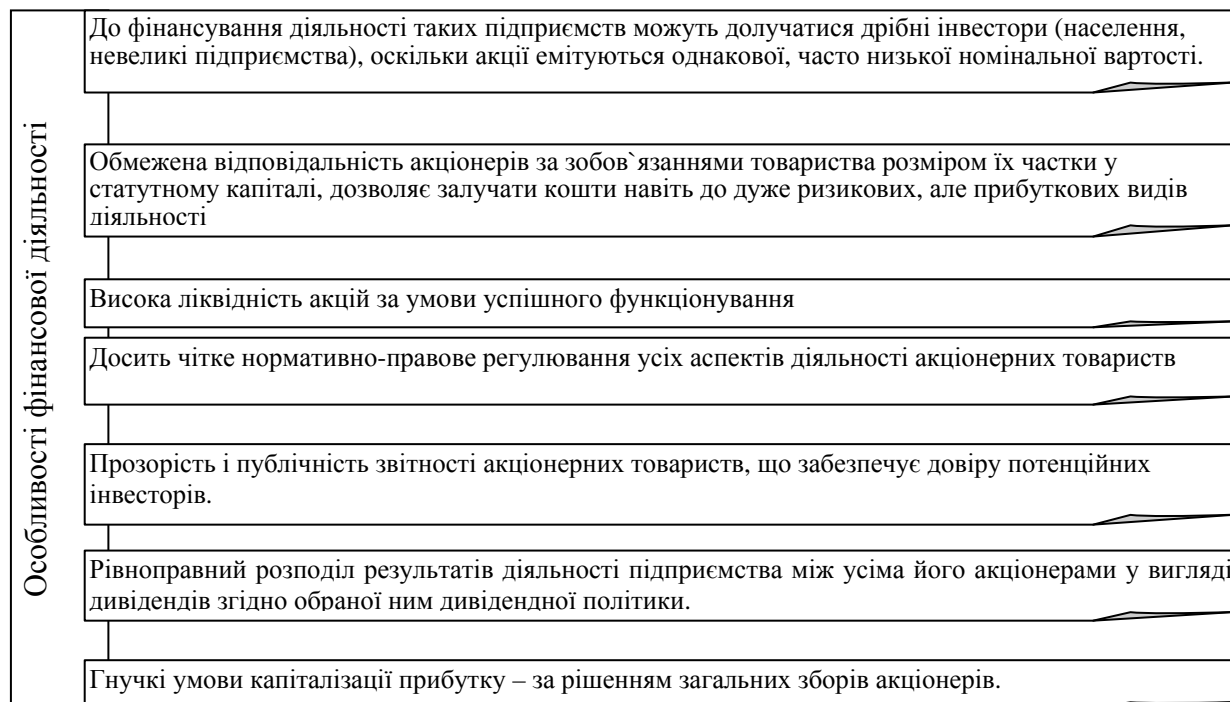


Рис. 1. Переваги акціонерної форми господарювання сільськогосподарських підприємств

Однак, переважна більшість сільськогосподарських акціонерних товариств свого часу у процесі приватизації та реорганізації була акціонована власними трудовими колективами з метою збереження цілісності їх майнових комплексів. Безперечно, таке акціонування не змогло забезпечити очікуваних позитивних результатів. Наразі, найбільш прийнятною сферою застосування акціонерних відносин на рівні підприємства виявилось створення акціонерних товариств на базі потужних тваринницьких комплексів, птахофабрик, комбікормових заводів. До того ж, перспективними вважаються акціонерні об'єднання типу концернів, холдингів, корпорацій, оскільки вони концентрують значний капітал з деяким упорядкуванням управління.

Протягом 2011 р. тривав процес реорганізації відкритих і закритих акціонерних товариств (ВАТ і ЗАТ) у публічні та приватні (ПАТ і ПрАТ), що пов'язано з виконанням вимог Закону України «Про акціонерні товариства». Відповідні перетворення вимагали напруженої роботи акціонерних товариств у напрямі здійснення своєї діяльності. Останнім часом спостерігається тенденція щодо поступового зниження загальної кількості акціонерних товариств. Зазначена тенденція пояснюється поступовою реорганізацією акціонерних товариств в інші організаційно-правові форми, переважно в товариства з обмеженою відповідальністю, та неможливістю підприємств, створених в процесі приватизації та корпоратизації, підтримувати цю найскладнішу форму організації бізнесу.

Висновки. Акціонерні товариства нині набули поширення завдяки їх фінансовій та організаційній привабливості. Однак, недорозвиненість вітчизняного фондового ринку суттєво стримує активний розвиток таких формувань, що негативно впливає як на результати діяльності самих підприємств, так і добробут їх власників.

Використані джерела інформації

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник / В.Г. Андрійчук. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.

2. Господарський кодекс України: за станом на 15.04.2008 р. / Верховна Рада України. – Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2005. –384с. – (Бібліотека офіційних видань).
3. Про акціонерні товариства: Закон України №514-VI від 17 вересня 2008 р. / Верховна Рада України // Офіційний вісник України. - 2008. - № 81. - С. 7-49.
4. Терещенко О.О. Фінансування підприємств в Україні: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення / О.О. Терещенко // Економіка України. – 2002. – №1. – С. 10–16.